

ÅRSRAPPORT

Dispensasjonsbehandling ved Kulturminneavdelingen,
Seksjon for arkeologiske kulturminner
2015

Til venstre: Skrivarhellaren i Årdal i Sogn og Fjordane. Foto: Jostein Gundersen, Riksantikvaren. Til høyre øverst: Arkeologisk utgraving på torvet i Trondheim. Foto: Sissel Ramstad Skoglund, Riksantikvaren. Til høyre nederst: Arkeologisk undersøkelse i Havsjødalen, Akershus. Foto: Bjørn-Håkon Eketuft Rygh, Riksantikvaren.

Innhold

1. Innledning	4
2. Vedtak fattet etter kulturminneloven §§ 8.1, 8.2, 8.3, 10 og 14 og planuttalelser etter kulturminneloven § 8.4 i 2015	6
3. Innvilget dispensasjon/tillatelse vs. avslag/innsigelse	14
4. Gitte dispensasjoner - vedtak og vilkår	17
5. Fylkeskommunenes, museenes og Riksantikvarens vurderinger i dispensasjonsspørsmål	20
6. Klagesaker, avgjørelser i KLD og innsigelser i KMD	21
7. Kostnader og sakstyper	22
8. Vedtak om statlig kostnadsdekning	25

Rapporten er utarbeidet av Jostein Gundersen

1. Innledning

Denne årsrapporten omhandler dispensasjonssaksbehandling for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn ved seksjon for arkeologiske kulturminner (KA-seksjonen) hos Riksantikvaren. KA-seksjonen har også en rekke andre oppgaver, men de er ikke omtalt i denne årsrapporten.

Saksbehandlingen av dispensasjonssaker er hjemlet i kulturminneloven med tilhørende ansvarsforskrift. Sakene er knyttet til kulturminneloven §§ 8, 10 og 14. Selve dispensasjonsbehandlingen for automatisk fredete kulturminner er hjemlet i § 8, mens dispensasjonsbehandlingen for skipsfunn er knyttet til kulturminneloven § 14. Fastsettelse av kostnader til arkeologiske undersøkelser gjøres med hjemmel i kulturminneloven § 10. I den daglige dispensasjonssaksbehandlingen, og årsrapporten, sorteres saker og vedtak etter de samme paragrafene i loven.

Kulturminneloven § 8 første ledd sier:

Vil noen sette igang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som er nevnt i § 3 første ledd, må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges iverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan iverksettes. Avgjørelsen kan påklages til departementet innen 6 uker fra underretning om vedtaket er kommet fram til adressaten.

I praksis betyr dette at enhver som ønsker å gjennomføre et tiltak som kan være i konflikt med et automatisk fredet kulturminne, må søke om Riksantikvarens tillatelse. Dersom Riksantikvaren gir tillatelse kan det stilles vilkår om arkeologiske undersøkelser før tiltak kan gjennomføres. Slike saker defineres som § 8.1-saker.

Kulturminneloven § 8 annet ledd sier:

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på et automatisk fredet kulturminne på en måte som nevnt i § 3 første ledd, skal melding etter første ledd sendes med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning det kan berøre kulturminnet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig – og senest innen 3 uker fra det tidspunkt melding er kommet fram til vedkommende myndighet – om arbeidet kan fortsette og vilkårene for det. Fristen kan forlenges av departementet når særlige grunner tilsier det. Første ledd, siste punktum får tilsvarende anvendelse.

I praksis betyr dette at dersom det dukker opp et automatisk fredet kulturminne underveis i et byggeprosjekt, må man stanse arbeidet og melde i fra til kulturminneforvaltningen. Deretter avgjør Riksantikvaren om arbeidet kan fortsette, og på hvilke vilkår. Slike saker defineres som § 8.2-saker.

Kulturminneloven § 8 tredje ledd sier:

Bygg, anlegg m.v. som er oppført eller påbegynt i strid med paragrafen her, kan departementet kreve fjernet eller rettet innen en nærmere fastsatt frist.

I praksis betyr dette at ulovlig igangsatte tiltak som skader automatisk fredete kulturminner, kan kreves fjernet, eller at skaden rettes opp. Slike saker defineres som § 8.3-saker.

Kulturminneloven § 8 fjerde ledd sier:

Tillatelse i medhold av første ledd skal ikke innhentes for bygge- og anleggstiltak som er i samsvar med reguleringsplan som er vedtatt etter denne lovs ikrafttreden. Tilsvarende gjelder for områder som i

kommuneplanens arealdel er utlagt til bebyggelse og anlegg, og der vedkommende myndighet etter loven her har sagt seg enig i arealbruken.

I praksis betyr dette at et reguleringsplanvedtak, hvor kulturminneforvaltningen har blitt hørt på riktig måte, fungerer som et dispensasjonsvedtak fra kulturminneloven. Dette innebærer at Riksantikvaren må uttale seg til alle plansaker etter plan- og bygningsloven hvor det er konflikt mellom arealformål i planen og automatisk fredete kulturminner. Riksantikvarens uttalelse til slike plansaker regnes som dispensasjonssaker fra kulturminneloven, selv om det er det endelige planvedtaket etter plan- og bygningsloven som hjemler selve tillatelsen til inngrep i automatisk fredete kulturminner. Dersom Riksantikvaren sier seg enig i arealbruken i planen, og dette medfører at automatisk fredete kulturminner må gå tapt, kan det stilles vilkår om arkeologiske undersøkelser før tiltak i tråd med planen kan realiseres. Slike vilkår skal skrives inn i planens bestemmelser. Slike saker defineres som § 8.4.-saker.

Kulturminneloven § 10 sier:

Utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner eller særskilte tiltak for å verne dem på grunn av tiltak som nevnt i §§ 8 og 9, bæres av tiltakshaveren. Når særlige grunner foreligger, kan departementet fastsette at utgiftene helt eller delvis skal dekkes av staten. Ved mindre private tiltak skal staten etter departementets bestemmelse dekke utgiftene, helt eller delvis, dersom disse blir urimelig tyngende for tiltakshaveren.

I praksis betyr dette at Riksantikvaren kan pålegge offentlige og større, private tiltakshavere å betale for arkeologiske undersøkelser dersom de får tillatelse til å fjerne eller skade automatisk fredete kulturminner. I § 8.1-saker legges denne betalingsplikten direkte inn i dispensasjonsvedtak der det stilles krav til arkeologiske undersøkelser før tiltak kan gjennomføres. I § 8.4.-saker derimot, kan ikke dette gjøres siden det formelle dispensasjonsvedtaket gjøres gjennom planvedtak etter plan- og bygningsloven. I slike saker må tiltakshaver derfor melde i fra til kulturminnemyndighetene før man ønsker å få gjennomført tiltak i tråd med planen, og så fastsetter Riksantikvaren endelig omfang og kostnader for undersøkelsen. Slike saker defineres som § 10-saker.

Kulturminneloven § 14 første og annet ledd sier:

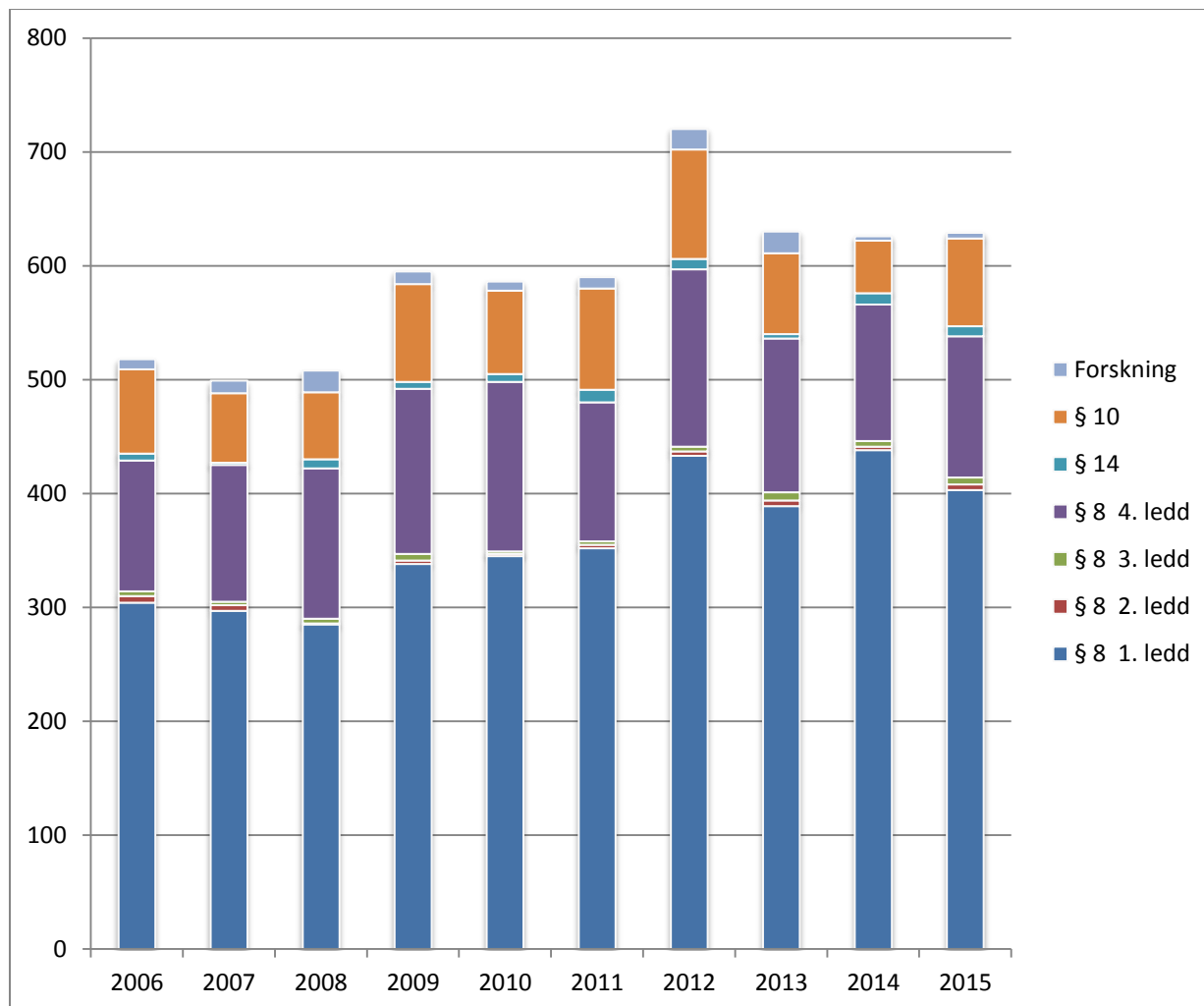
Staten skal ha eiendomsretten til mer enn hundre år gamle båter, skipsskrog, tilbehør, last og annet som har vært ombord eller deler av slike ting når det synes klart etter forholdene at det ikke lenger er rimelig mulighet for å finne ut om det er noen eier eller hvem som er eier.

Vedkommende myndighet etter loven her kan – uten hensyn til hvem som er eier – grave fram, flytte, granske og ta opp ting som er nevnt i første ledd og sette i verk andre tiltak for å verne eller ta hånd om tingen. Slike tiltak, eller andre tiltak som kan skade tingen, kan verken eieren eller andre sette i verk uten tillatelse fra vedkommende myndighet, eventuelt på visse vilkår. Eier eller bruker av grunnen skal så vidt mulig varsles før tiltak etter dette ledd iverksettes. Bestemmelsene i § 9, § 10 og § 11 annet ledd får tilsvarende anvendelse.

I praksis betyr dette at enhver som ønsker å gjennomføre et tiltak som kan være i konflikt med et skipsfunn, må søke om Riksantikvarens tillatelse. Dersom Riksantikvaren gir tillatelse kan det stilles vilkår om arkeologiske undersøkelser før tiltak kan gjennomføres. Slike saker defineres som § 14-saker.

2. Vedtak fattet etter kulturminneloven §§ 8.1, 8.2, 8.3, 10 og 14 og planuttalelser etter kulturminneloven § 8.4 i 2015

KA-seksjonen har i 2015 fattet/avgitt 629 vedtak/planuttalelser i medhold av kulturminneloven §§ 8, 10 og 14. Dette er tre vedtak/ planuttalelser mer enn i 2014, og saksmengden må derfor anses som helt jevn de siste tre årene.

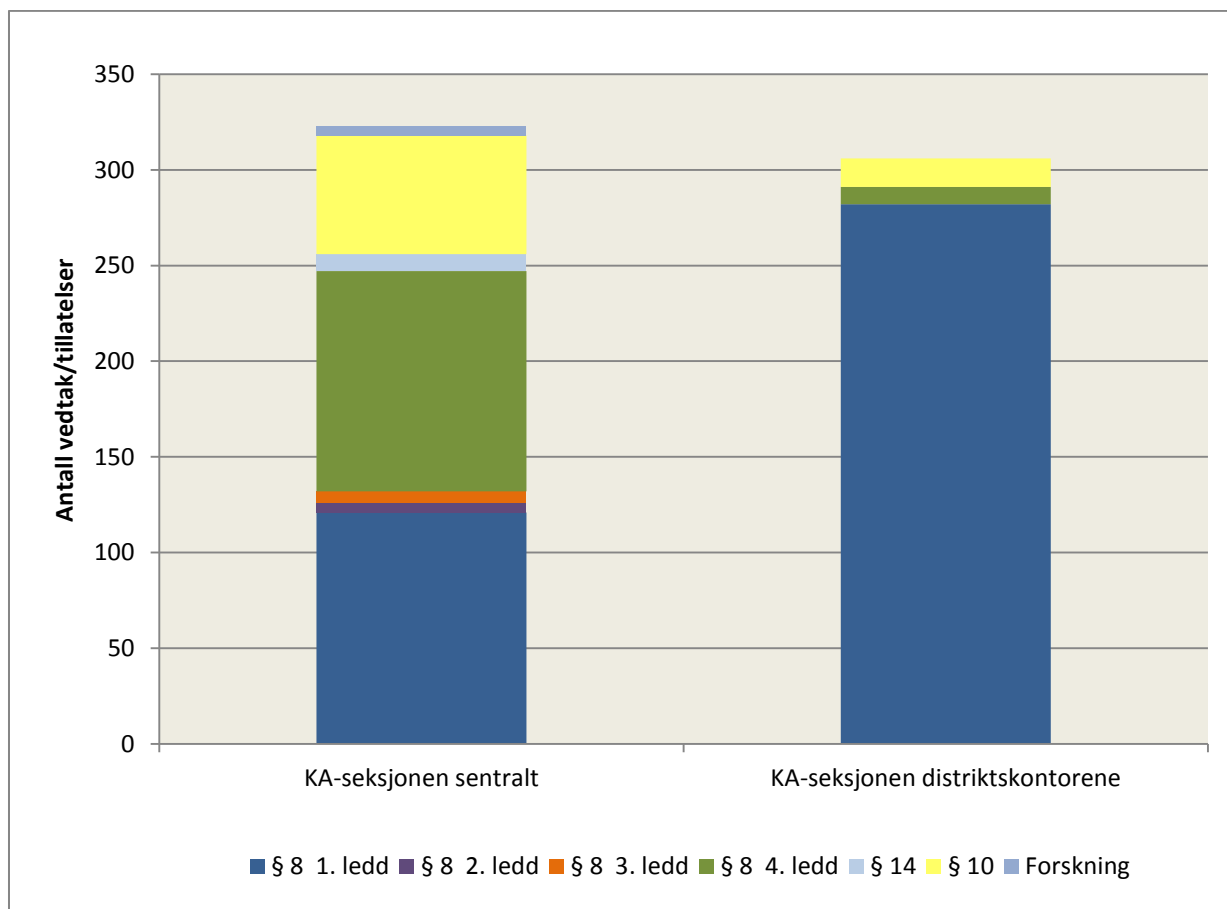

Figur 1: Vedtak og planuttalelser ved hele KA-seksjonen 2006-2015

Vedtakene/planuttalelsene i 2015 omfatter:

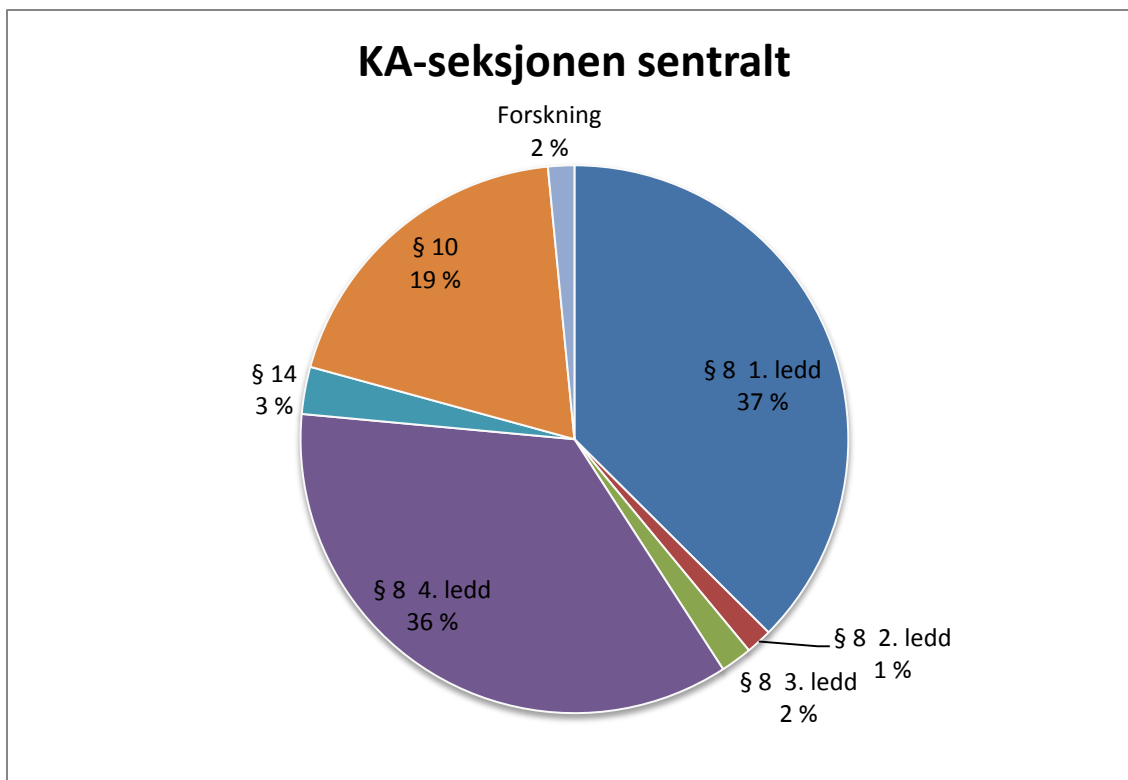
	2014	2015	Endring
Vedtak i enkeltsaker (§§ 8.1, 8.2 og 8.3) (ikke forskning):	438	414	- 5 %
Planuttalelser (§ 8. 4):	120	124	+ 3 %
Vedtak om skipsfunn (§ 14):	10	9	- 10 %
Vedtak om kostnadsdekning i medhold av kulturminneloven § 10 og vedtatte reguleringsbestemmelser:	46	77	+ 67 %
Vedtak i enkeltsaker som gjelder forskningsundersøkelser (§ 8.1)	4	5	+ 25 %
Sum:	626	629	+ 0,5 %

Figur 1 på forrige side viser at antall enkeltsaker (§§ 8.1-8.3 – bortsett fra forskning) har en nedgang på 24 saker (5 %), vedtak om kostnadsdekning (§ 10) har en økning på 31 saker (67 %). For de andre sakstypene er endringene minimale.

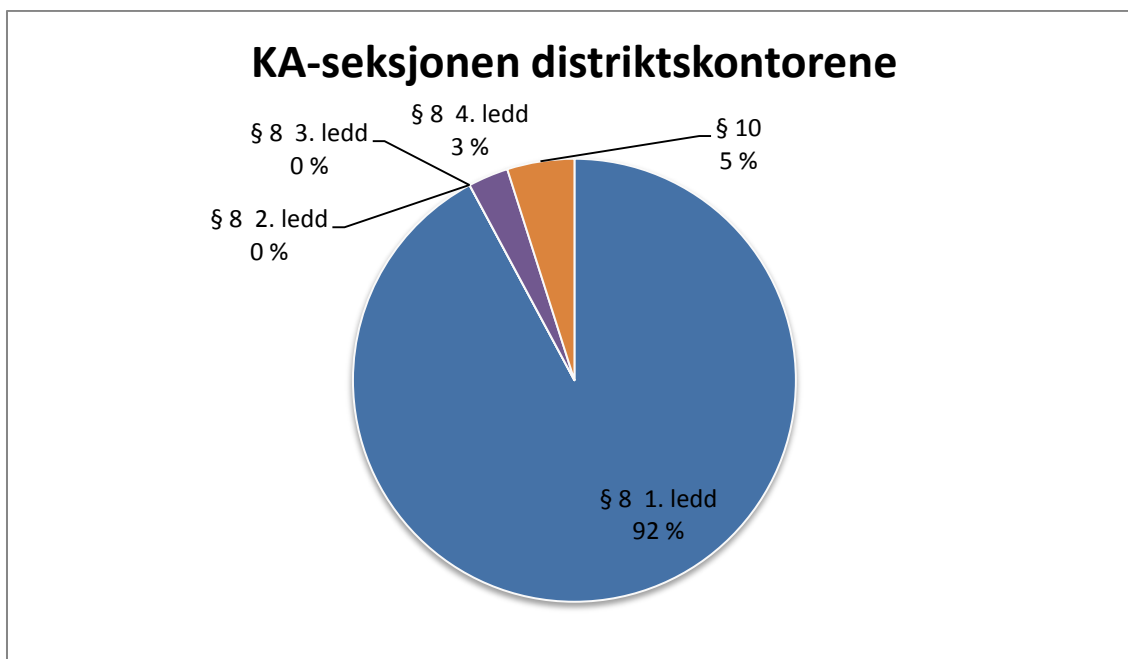

Figur 2: Vedtak og planuttalelser i KA-seksjonen sentralt og distriktskontorene i 2015

Figur 2 viser en oversikt over ferdigbehandlede dispensasjonsvedtak/ planuttalelser og vedtak om kostnadsdekning fordelt etter sakstype (§§ 8.1-8.4, 10 og 14); totalt 629 vedtak/uttalelser. Figuren viser at det er stor forskjell i fordelingen av sakstyper ved KA-seksjonen sentralt og distriktskontorene. Figuren viser også at KA-seksjonen sentralt har behandlet 17 (ca 5,5 %) flere saker enn distriktskontorene. I 2014 var forholdet motsatt, og distriktskontorene behandlet 12 % flere saker enn KA-seksjonen sentralt. Som tidligere år har saksmengden ved distriktskontor vest i Bergen vært aller størst, med hele 126 vedtak/planuttalelser i henhold til §§ 8.1- 8.4 og § 10. Her har det også vært en økning på om lag 9 % i forhold til 2014.

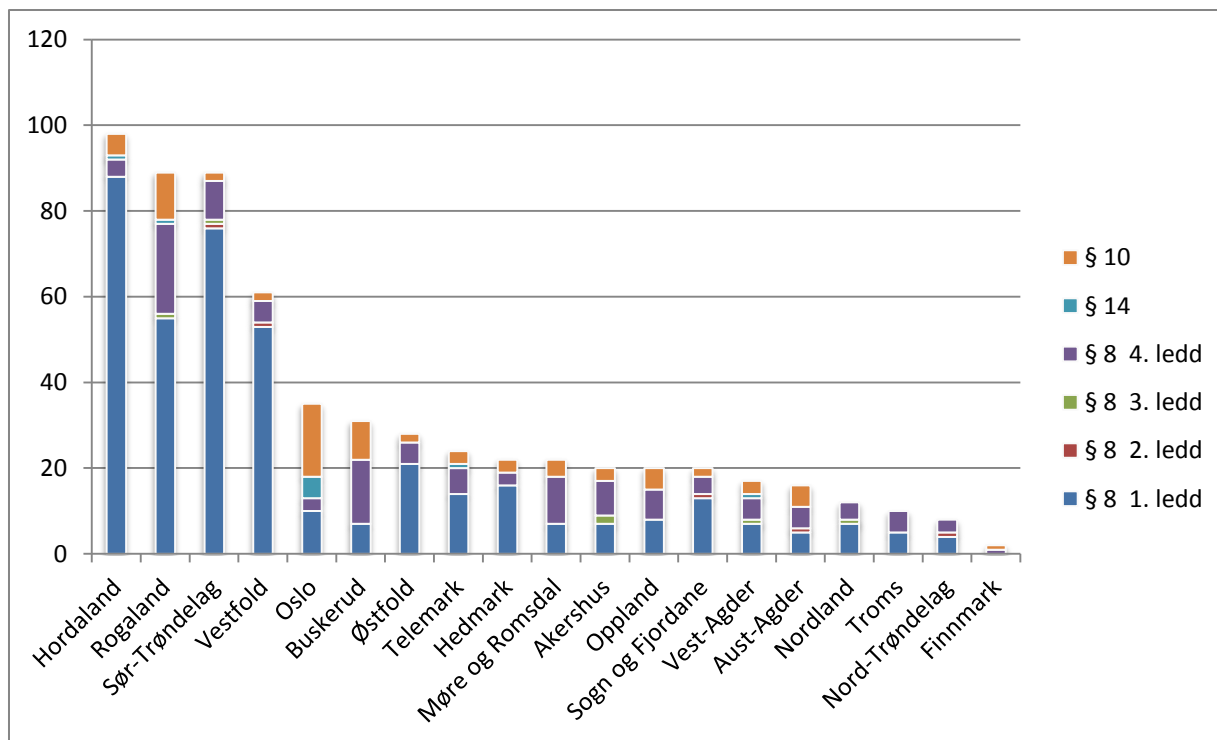

Figur 3: Fordeling av ulike saks-/ vedtakstyper ved KA-seksjonen sentralt. I alt 323 saker.

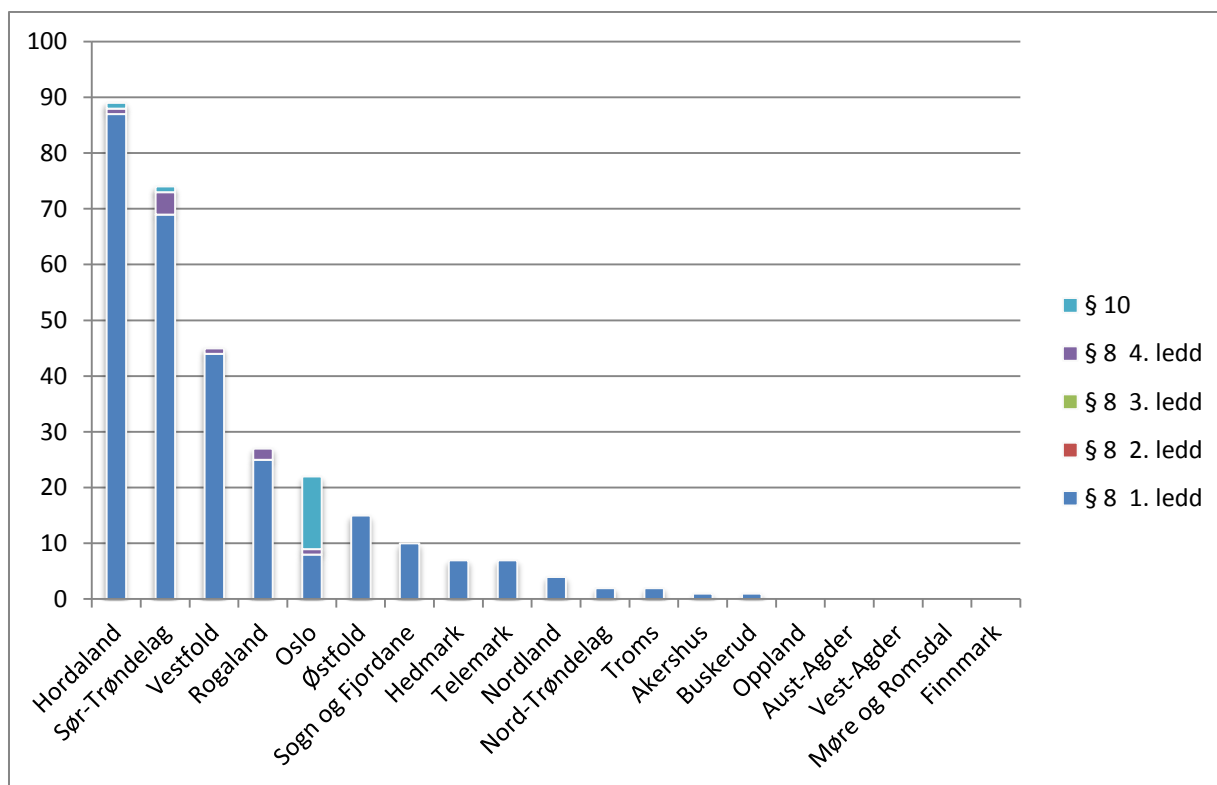
Figur 4: Fordeling av ulike saks-/ vedtakstyper ved KA-seksjonen distriktskontorene. I alt 306 saker.

Neste diagram (Figur 5) viser fylkesvis oversikt over dispensasjons-vedtak/ planuttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1-8.4 og § 14, samt vedtak om kostnadsdekning etter § 10, for hele KA-seksjonens ansvarsområde, bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser (totalt 624 saker). Diagrammet omfatter også vedtak knyttet til tiltak i middelalderbyene. Dette er hovedårsaken til at fylkene Hordaland, Sør-Trøndelag, Vestfold og Oslo ligger såpass høyt i dette diagrammet.

Figur 5: Fylkesvis fordeling av samtlige dispensasjonsvedtak/tillatelser (helse seksjonen), bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser. I alt 624 saker.

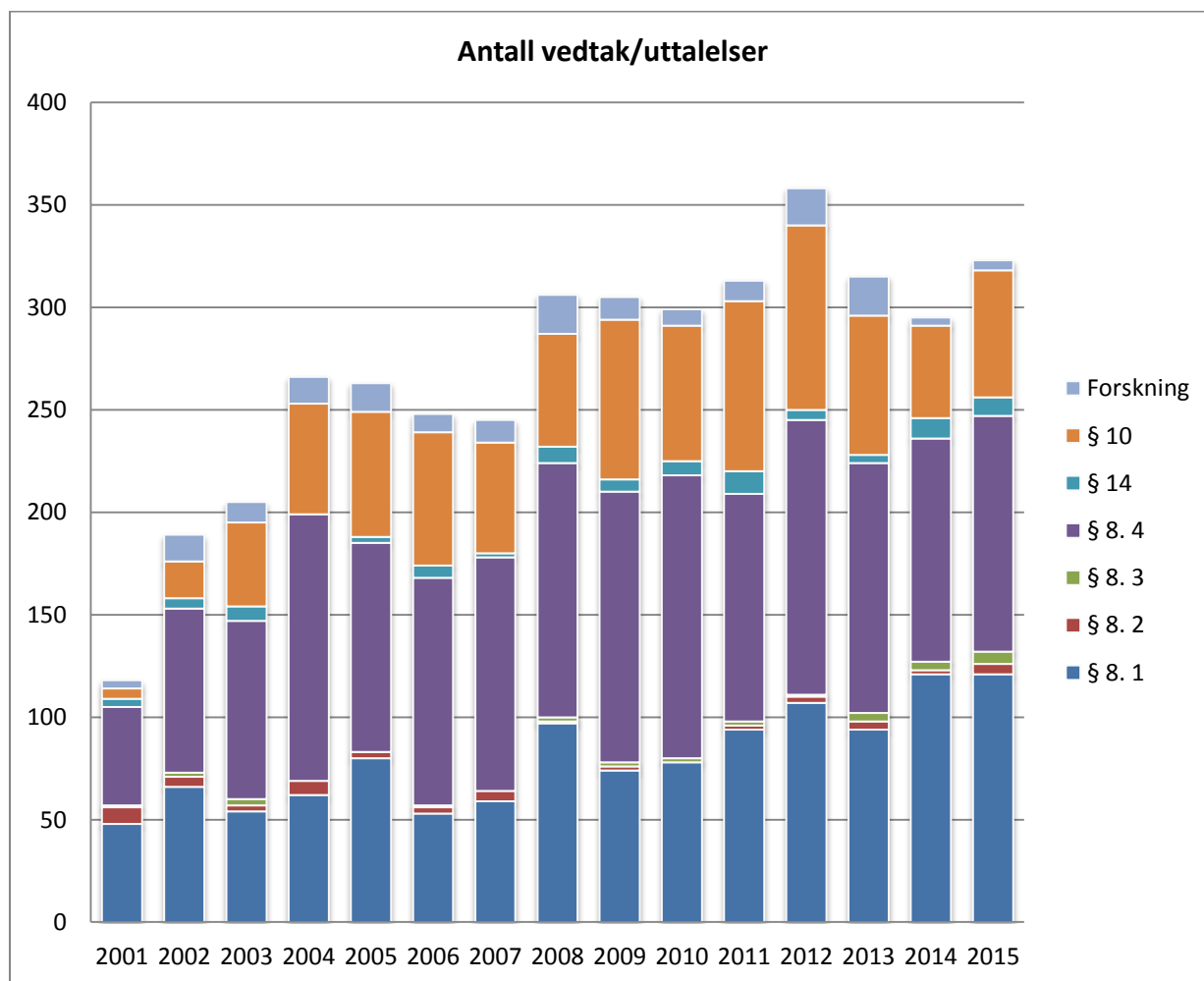
For KA-seksjonens distriktskontorers ansvarsområde er det fattet/avgitt 306 vedtak/planuttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1-8.4, samt vedtak om kostnadsdekning etter § 10. Dette er 25 færre saker enn i 2014, eller en nedgang på om lag 7,5 %.

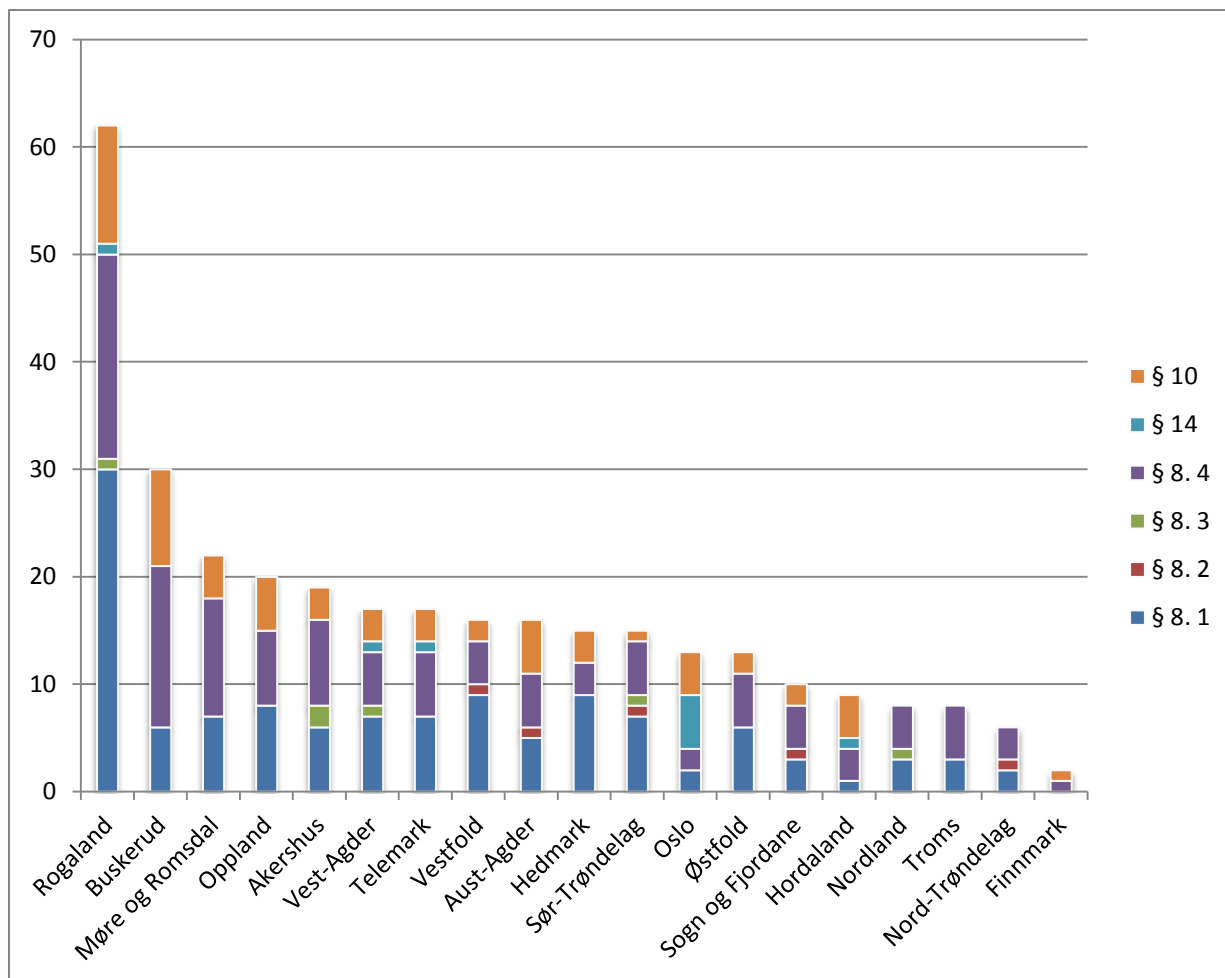
Figur 6: Fylkesvis oversikt over dispensasjonsvedtak/tillatelser (distriktskontorene). I alt 306 saker.

Når det gjelder tallene fra distriktskontorene er *ikke* innspill til arealplaner som ikke er å regne som dispensasjonsuttalelser, inkludert. KA-seksjonens distriktskontorer uttaler seg hvert år til flere slike saker.

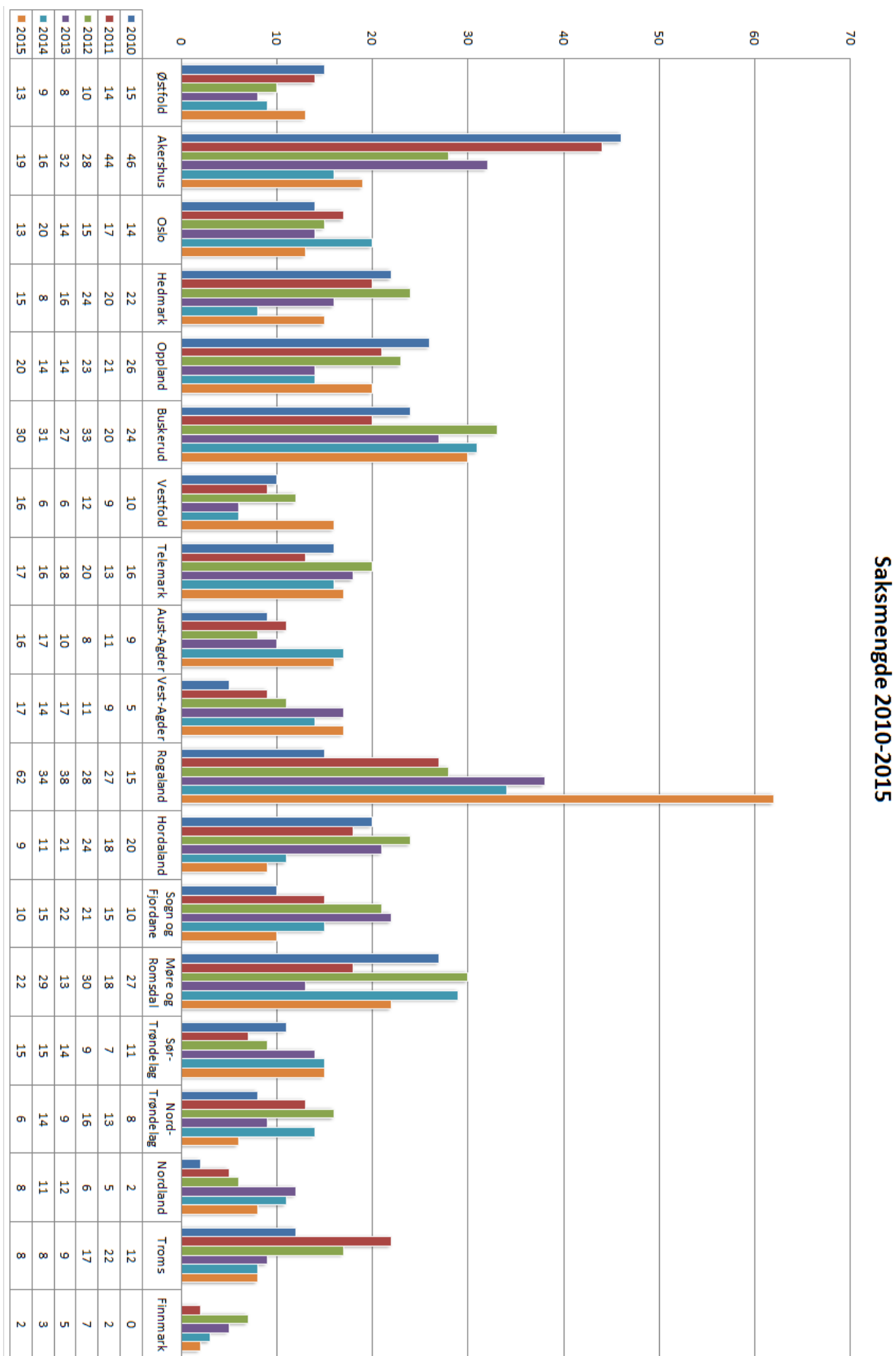
For KA-seksjonen sentralt sitt ansvarsområde er det fattet/avgitt 323 vedtak/planuttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1-8.4 og § 14, samt vedtak om fastsettelse av kostnader etter § 10. Dette er 28 flere saker enn i 2014, eller en oppgang på om lag 9 %. Omfanget er nest høyeste noensinne (se Figur 7), men variasjonen har vært liten de siste 8 årene, bortsett fra i 2012. Foreløpig rapportering av saker i *Prøveprosjektet med midlertidig delegering av dispensasjonsmyndighet i visse saker til fylkeskommunene*, viser at langt over hundre saker er løst av fylkeskommunene i 2015. Dersom disse hadde vært lagt til ville saksutviklingen vist en omfattende økning. Økningen på 28 saker kan nesten utelukkende knyttes til et stort og økende saksvolum i Rogaland fylke (se Figur 8 og 9).

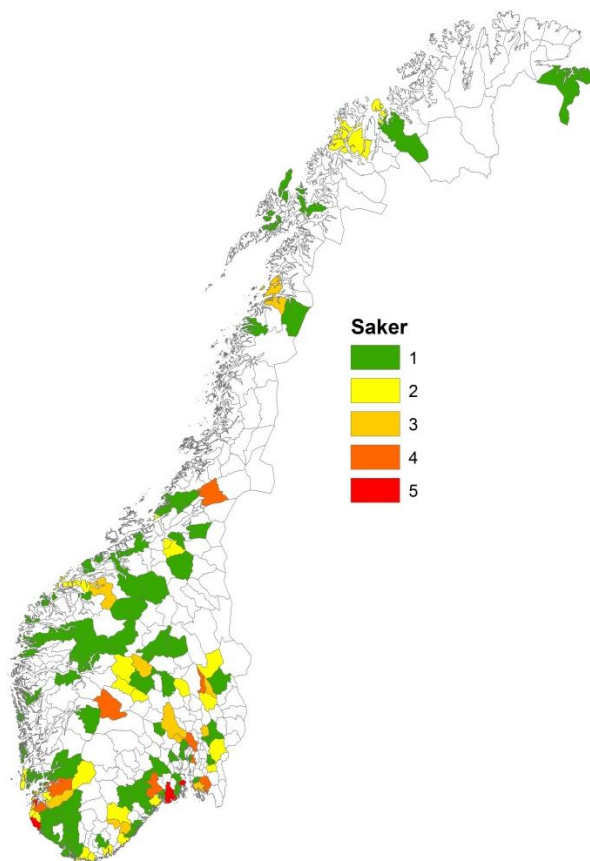
Figur 7: Utvikling i saks-/vedtaksvolum ved KA-seksjonen sentralt. Alle vedtak og uttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1 - 8.4, 10 og 14.

Figur 8: Fylkesvis oversikt over vedtak/uttalelser ved KA-seksjonen sentralt i 2015, inklusiv vedtak om fastsetting av kostnader i medhold av kulturminneloven § 10, bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser (5 saker). I alt 318 vedtak/uttalelser.

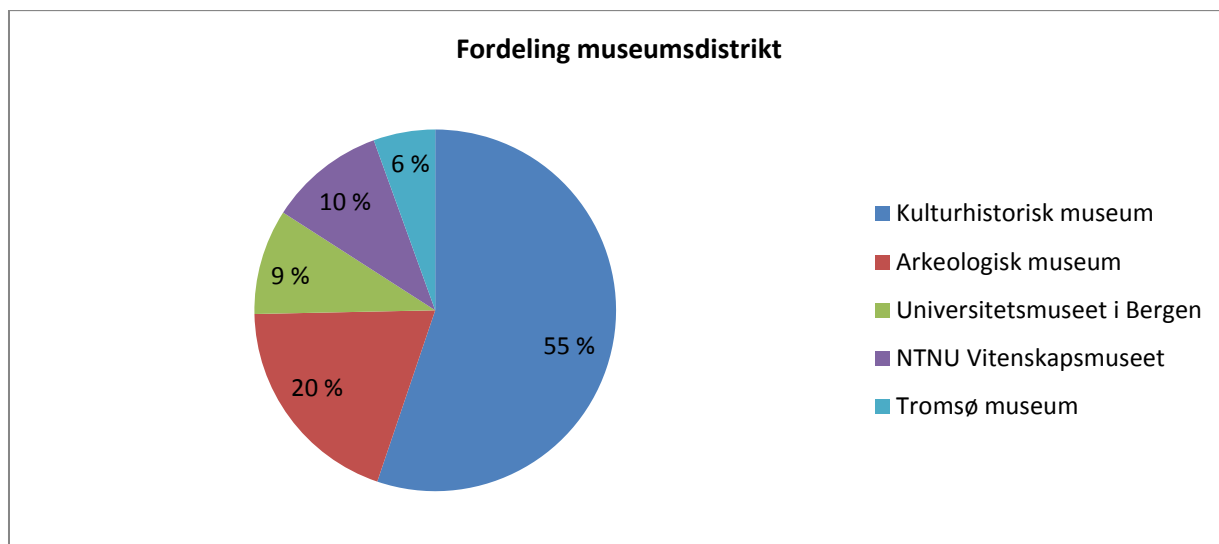

Figur 9: Utvikling i saks-/vedtaksvolum ved KA-seksjonen sentralt. Vedtak og uttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1 - 8.4, 10 og 14, bortsett fra saker som gjelder forskningsundersøkelser.

Figur 10: Vedtak og uttalelser etter kulturminneloven §§ 8.1, 8.2 og 8.4. KA-seksjonen sentralt.

Figur 10 viser at dispensasjonssakene ikke bare er knyttet til landets mest sentrale strøk, selv om det er en hovedtyngde av saker sørøst og sørvest i landet.

Figur 11: Saker/vedtak fordelt på museumsdistrikt, KA-seksjonen sentralt, uten § 14 (skipsfunn).

Saksfordelingen på museumsdistrikt (Figur 11) viser særlig hvor stor andel av sakene som skjer i Arkeologisk museum i Stavanger sitt distrikt. Til tross for at museet kun har ansvar for ett fylke, er andelen saker større enn for Universitetsmuseet i Bergen og NTNU Vitenskapsmuseet til sammen.

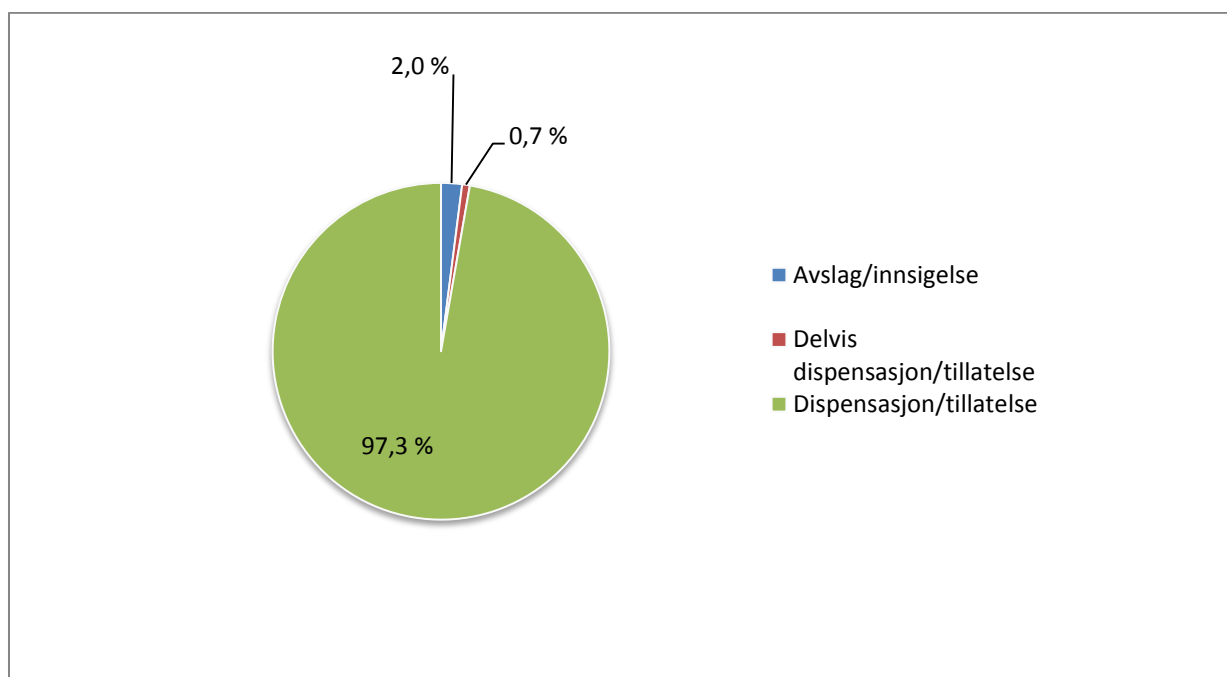
3. Innvilget dispensasjon/tillatelse vs. avslag/innsigelse

Av totalt 546 dispensasjonssaker i 2015 (ikke rettevedtak (§ 8.3) og vedtak om kostnader (§ 10)) ble det innvilget dispensasjon/ gitt tillatelse i 531 saker, mens det ble gitt avslag/fremmet innsigelse i 11 saker (Figur 12). Det tilsvarer avslag i omlag 2 % av sakene (mot 1,2 % i 2014, 2,8 % i 2013, 1,6 % i 2012, og 3 % i 2009, 2010 og 2011). I tillegg ble det gitt *delvis tillatelse* i fire saker. Det ble også fattet seks rettevedtak (§ 8.3).

For distriktskontorenes ansvarsområde ble det innvilget dispensasjon/ tillatelse i 290 av 291 saker (§§ 8.1, 8.2 og 8.4) og det ble gitt en delvis tillatelse.

Ved KA-seksjonen sentralt ble det gitt dispensasjon/tillatelse i 241 av 255 saker (95 %) mens det ble gitt avslag/fremmet innsigelse i 11 saker, gitt *delvis tillatelse* i tre saker, og fattet seks rettevedtak (§ 8.3).

Det ble også gitt ett avslag på en søknad om en forskningsundersøkelse i 2015.

Figur 12: Prosentvis fordeling av avslag/ innsigelser og dispensasjoner/ tillatelser (hele KA-seksjonen)

Det ble fra KA-seksjonen fremmet *innsigelse* i to plansaker (§ 8.4) i 2015.

Sak nr.	Fylke	Kommune	Sted	Kulturminne/ konflikt	Status
14/00953	Buskerud	Røyken	Kommuneplan 2015-2017	Kommuneplan for Røyken. RA mener det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til flere sjeldne og flotte kulturminner i planen	Enighet om justeringer av plan i meklingsmøte. Innsigelser frafalt.
	Troms	Tromsø	Kommunedelplan, Ramfjord, E8	Trasé for ny E8, konflikt med omfattende fangstanlegg. RA overtok saken da fylkeskommunen ikke ville reise innsigelse.	KMD godkjente plan i sept. 2015. Innsigelse ikke tatt til følge.

Det ble gitt helt eller delvis avslag i 14 søknader etter kulturminneloven §§ 8.1 i 2015¹:

Sak nr.	Fylke	Kommune	Sted	Kulturminne/ konflikt	Status
15/01675 (avslag)	Hedmark	Stange	Gillund	Svømmebasseng (hage) i sikringssone til gravhaug	Avslag, endelig.
14/02434 (avslag)	Oppland	Sør-Fron	Hundorp	Veranda og platting allerede bygget i forbindelse med uteservering. Utilbørlig skjemmende for gravhauger.	Avslag, krav om rivning av flere tiltak. Klage. Dialog med klager. Klage delvis endret. RA bekoster arkitektbistand for bedre løsning.
15/01890 (avslag)	Telemark	Porsgrunn	Lunde	Tilbygg på bolig inn i sikringssone for gravhaug. Utilbørlig skjemming og tildekking.	Avslag, endelig.
14/02529 (avslag)	Vest-Agder	Lyngdal	Belland	Fritidsbolig inntil gravfelt. Utilbørlig skjemmende.	Klage på avslag. Under behandling i KLD
14/02034 (avslag)	Vest-Agder	Mandal	Skogsfjord	Påbegynt klargjøring av tomt for bolig nær gravhaug. NB! Også vedtak om retting samtidig.	Avslag på søknad, krav om retting. Dialog. Ny søknad med ny plassering av hus og garasje innvilget.
14/01140 (avslag)	Vest-Agder	Vennesla	Bringsverd	Flerbruksløype bygget uten søknad. 150 m av aut fredet veg fjernet. Sak henlagt av politiet. Søknad om tillatelse i ettertid.	Avslag på tillatelse, men ikke krav om retting (for sent). Likevel krav om dokumentasjon.
14/01658 (avslag)	Rogaland	Finnøy	Flesjø	Nydyrking i konflikt med gravfelt.	Avslag. Klage. Delvis omgjort. Tillater noe mer nydyrking, men ikke fjerning av gravminnene.
14/01738 (avslag)	Rogaland	Klepp	Nord-Braut	Enebolig nær gravhaug. Utilbørlig skjemming, og fare for fremtidig skade.	Avslag. Klage. RA ber om ytterligere detaljer og informasjon om tiltak før vi kan vurdere klagen. Uavklart.
15/01728 (avslag)	Hordaland	Eidfjord	Hereid	Forskningsundersøkelse.	Avslag, endelig.
14/01866 (avslag)	Sogn og Fjordane	Askvoll	Unneset	Nydyrking i konflikt med mulig gravminne.	Avslag. Klage, nye opplysninger om drift. Vedtak omgjort.
14/00507 (delvis tillatelse)	Vestfold	Tønsberg	Unneberg	Nytt VA-anlegg, og midlertidig utvidelse av vei i forbindelse med nytt VA-anlegg.	Tillatelse til graving, men ikke midlertidig vei i konflikt med gravminne.
14/00586 (delvis tillatelse)	Rogaland	Forsand	Landa	Søknad om å bruke deler av Landa (Forsand forhistoriske landsby) til campingplass.	Midlertid tillatelse, med en rekke vilkår.
12/02847 (delvis tillatelse)	Sogn og Fjordane	Luster	Urnes stavkirke	Nedgravning av brannsikringsanlegg for stavkirke	
14/01605 (delvis tillatelse)	Møre og Romsdal	Averøy	Stensvik	Søknad om bygging av ridebane på steinalderboplass med tykke kulturlag.	Delvis avslag, med forslag om at RA dekker merkostnader ved alternativ plassering.

¹ Det ble ikke gitt avslag etter kulturminneloven §§ 8.2 eller 14 i 2014

Det ble fattet seks rettevedtak etter kulturminneloven § 8.3 i 2015:

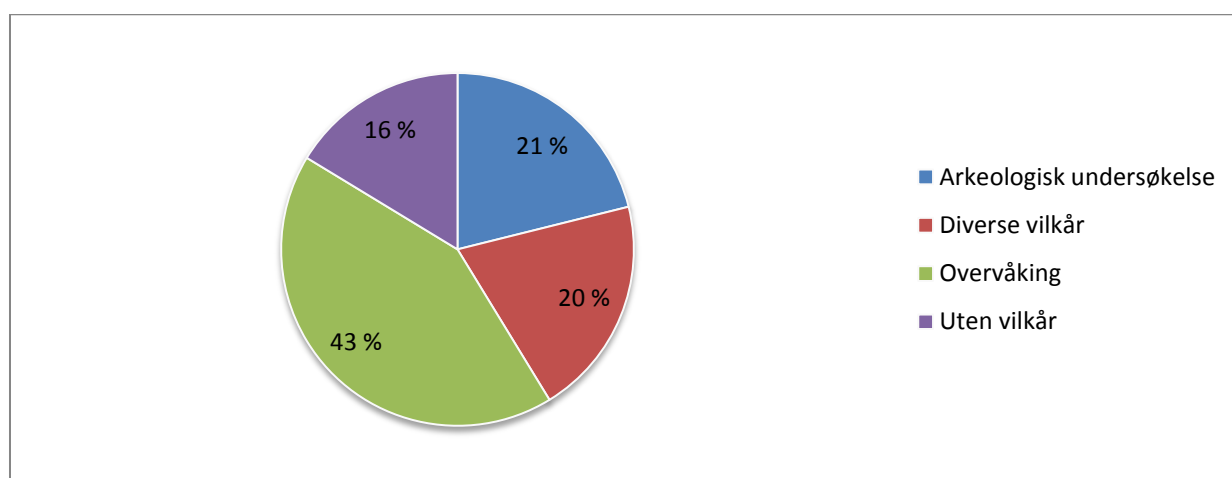
Sak nr.	Fylke	Kommune	Sted	Kulturminne/ konflikt	Status
15/00259	Akershus	Eidsvoll	Holt	Ulovlig oppsatt hundegård i gravfelt	Riving og tilbakeføring
10/00715	Akershus	Skedsmo	Huseby	Ulovlig anlagt anleggsvei	Utgraving og dokumentasjon
14/02034 ²	Vest-Agder	Mandal	Skogsfjord	Ulovlig igangsatt tilrettelegging av tomt. Masser lagt inntil gravhaug.	Fjerning av masser.
15/00842	Rogaland	Time	Bryne	Graving av kabelgrøft innafor kjent kulturminne.	Vedtak om utgraving og dokumentasjon. Også anmeldt.
15/00208	Sør-Trøndelag	Ørland	Opphaug	Ulovlig påfylling av masser på gravhaug.	Vedtak om fjerning.
09/01788	Nordland	Bodø	Tjønndalen	Ulovlig påfylling av masser på gravhaug.	Vedtak om fjerning.

² Det ble også gitt et avslag på søknad om bygging av bolig i denne saken. Se oversikt over avslag for mer informasjon.

4. Gitte dispensasjoner - vedtak og vilkår

I 2015 ble det for hele seksjonens ansvarsområde innvilget dispensasjon/ gitt tillatelse (helt eller delvis) i 521 saker etter kulturminneloven §§ 8.1, 8.2 og 8.4 (NB! Her er ikke vedtak om kostnadsdekning (§ 10) eller skipsfunn (§ 14) medregnet). Dispensasjon/tillatelse ble gitt på følgende vilkår (Figur 13):

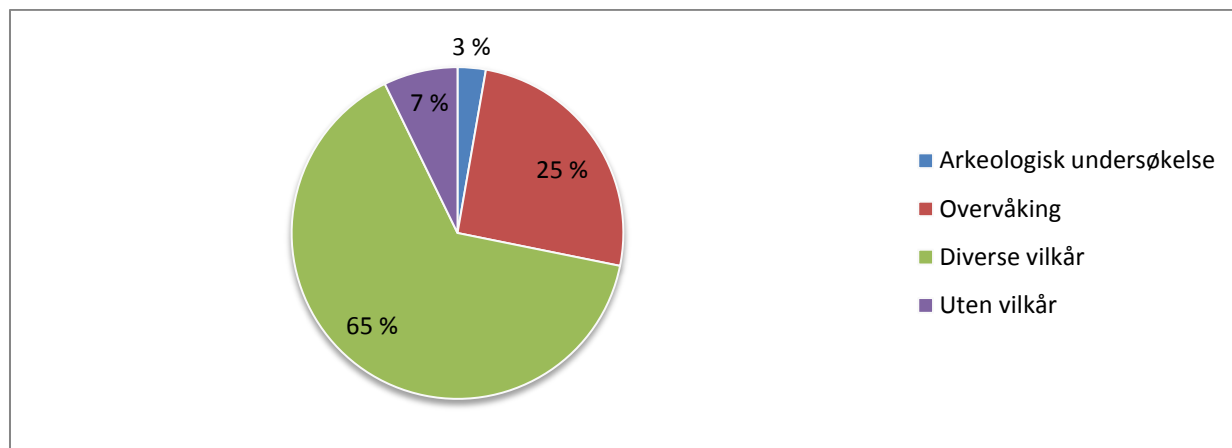
Type vilkår	Antall saker	Fordeling i forhold til seksjonens ansvarsområder	
		KA-sentralt	KA-distriktskontor
Arkeologisk undersøkelse	109	101	8
Overvåking	105	31	74
Diverse vilkår	222	34	188
Uten vilkår	85	64	21
Sum	521	230	291

Figur 13: Vilkår ved tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner 2015. Hele KA-seksjonen.

Når det gjelder dispensasjonssaker etter kulturminneloven § 14 som gjelder skipsfunn m.v. ble det stilt vilkår om arkeologisk undersøkelse (utgraving og/ eller overvåking) i sju saker, diverse vilkår (utstilling) i en sak, og en sak gikk uten vilkår (i alt 9 saker).

Figur 14 viser en prosentvis andel av hva slags vilkår som ble stilt i de dispensasjoner/ tillatelser som ble gitt i 2015 innen KA seksjonens distriktskontorers ansvarsområde.

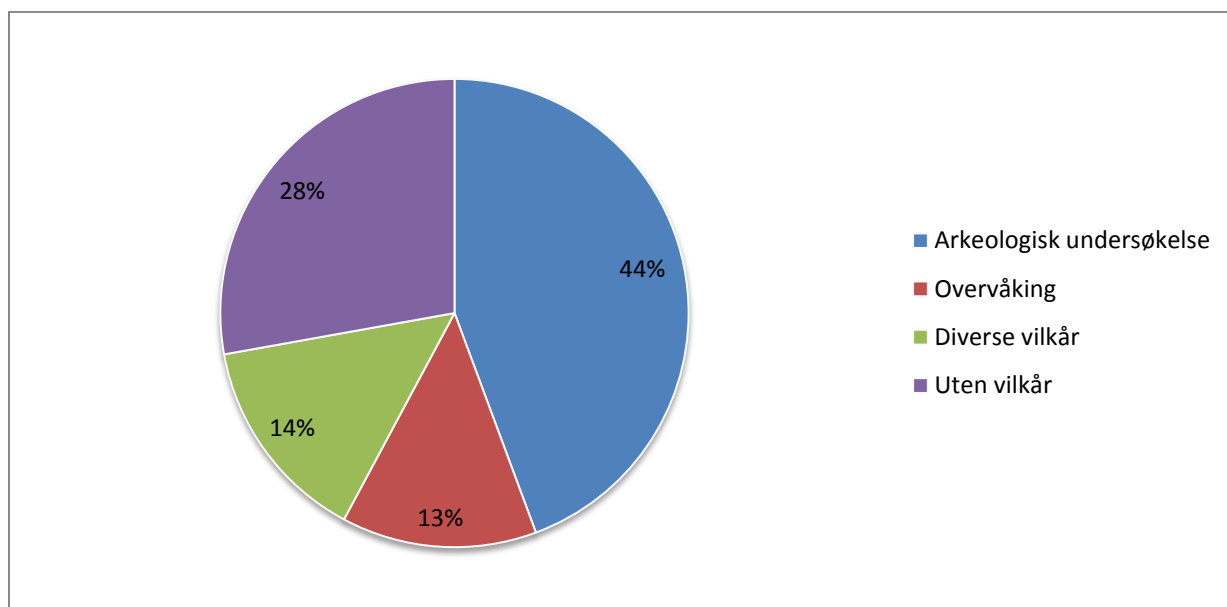

Figur 14: Prosentvis fordeling av vilkår (distriktskontorene). Totalt 291 saker.

Andelen «arkeologisk undersøkelse» (3 %) er noe lavere enn tidligere år.

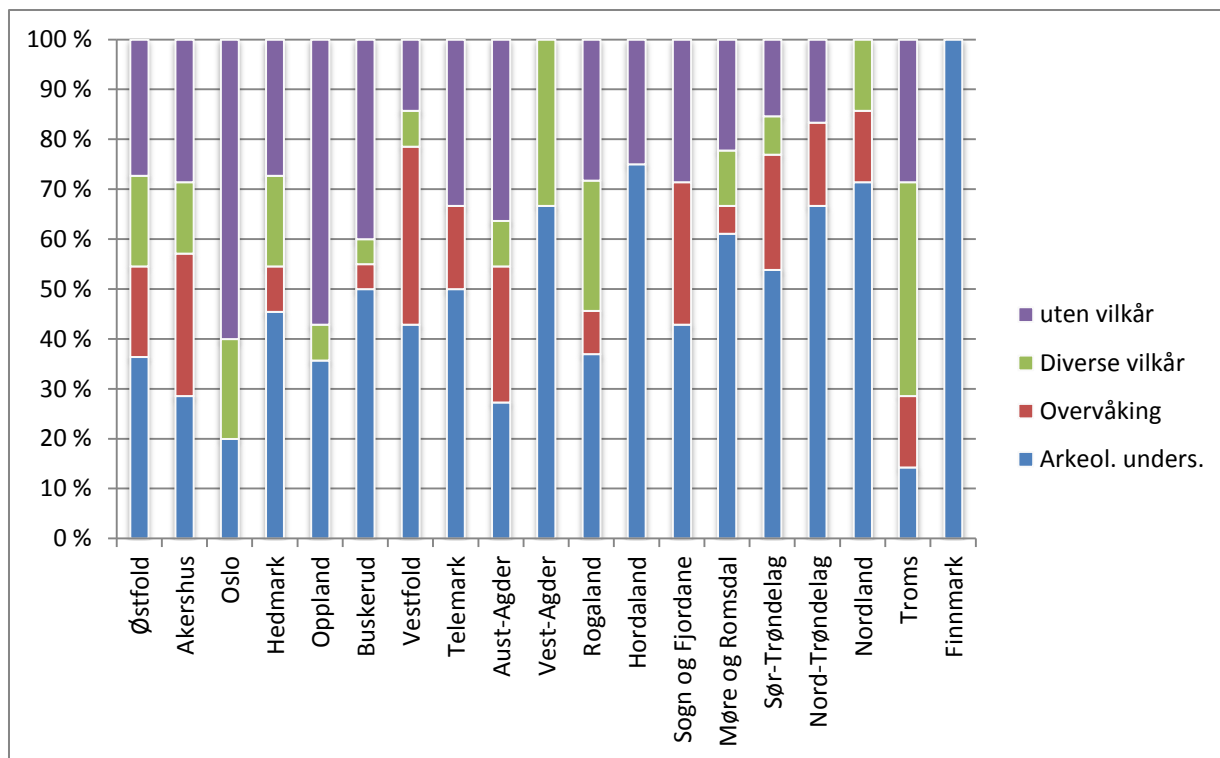
Den store andelen «diverse vilkår» omfatter i all hovedsak saker hvor det stilles krav til gravedybde eller at tiltak må følge eksisterende grøfter. Særlig mange små gravinger for kabler (VAV/ fiber/ strøm) i middelalderbyene faller inn under denne kategorien. Det er kun unntaksvis at «diverse vilkår» innebærer kostnader i henhold til kulturminneloven § 10. I kun to saker fra 2015 med «diverse vilkår» ble det stilt krav som medførte kostnader. I begge sakene ble kostnadene dekket av staten over Statsbudsjettet kapittel 1429, post 70.

Figur 15 viser en prosentvis andel av hva slags vilkår som ble stilt i de dispensasjoner/tillatelser som ble gitt i 2015 innen KA-seksjonen sentralt sitt ansvarsområde, bortsett fra saker etter kulturminneloven § 14. Totalt ble det gitt helt eller delvis dispensasjon/tillatelse i 230 saker etter kulturminneloven §§ 8.1, 8.2 og 8.4. Andelen «arkeologisk undersøkelse» (44 %) er noe lavere enn i 2014. Fordelingen av «diverse vilkår», «overvåking» og uten vilkår er også jevnt stabil innenfor +/- 3 % sammenliknet med 2013 og 2014.

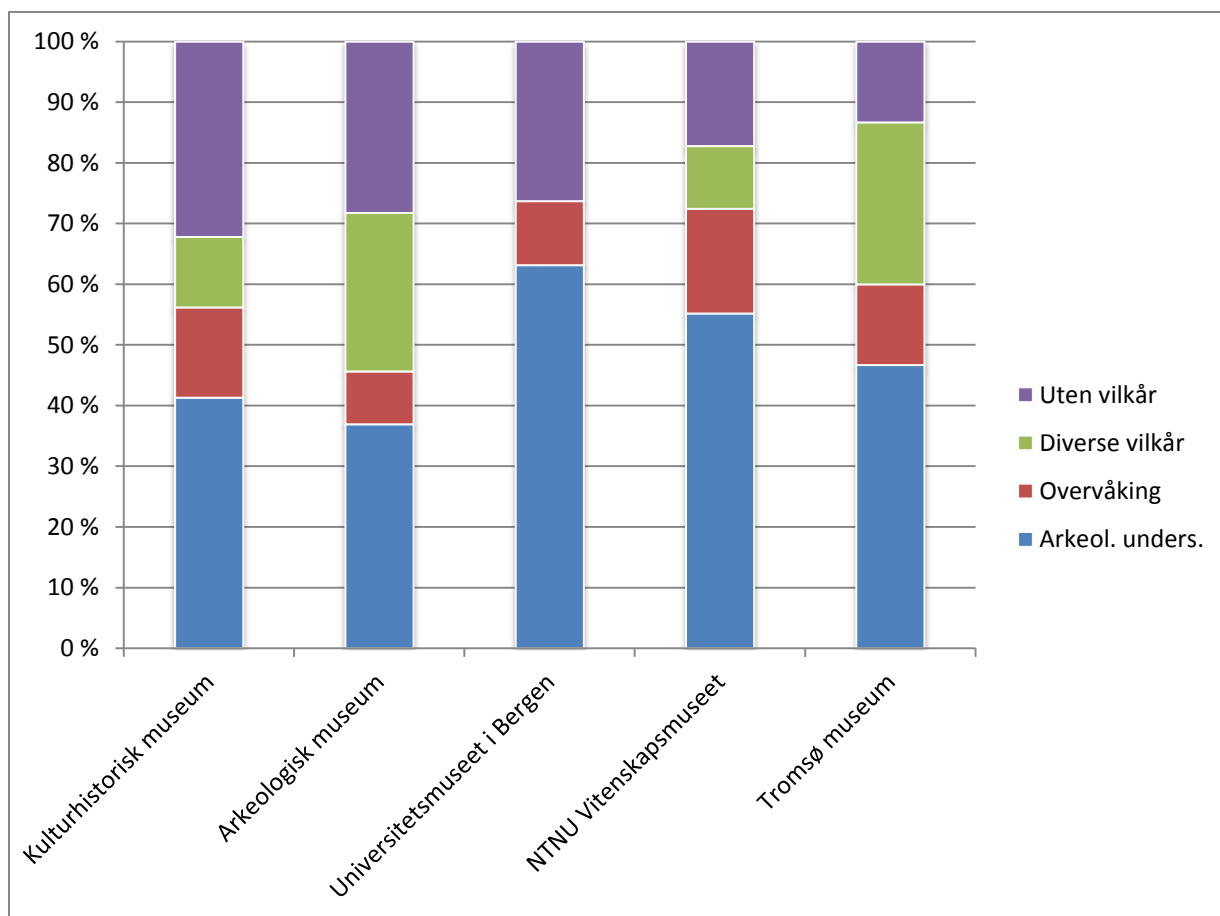

Figur 15: Prosentvis fordeling av vilkår (KA-sentralt), uten saker etter kulturminneloven § 14. Totalt 230 saker.

Fordelingen av ulike vilkår varierer imidlertid en god del mellom de ulike fylkene, og mellom ulike museumsdistrikt (Figur 16 og 17).

Figur 16: Prosentvis fordeling av ulike vilkår (KA-sentralt), fordelt etter fylker. Totalt 230 saker.

Figur 17: Fordeling av ulike vilkår i de ulike landsdelsmuseenes distrikter (KA-sentralt) i 2015.

5. Fylkeskommunenes, museenes og Riksantikvarens vurderinger i dispensasjonsspørsmål

Av 255 vedtak/uttalelser i §§ 8.1, 8.2, 8.4 og 14-saker, hadde KA-seksjonen sentralt annen vurdering enn fylkeskommunen/ Sametinget og/eller museene i 17 saker (6,66 %) i 2015.

Sak	Fylke	Kommune	Fylkets anbefaling	Museets anbefaling	RAs avgjørelse
15/00955	Akershus	Aurskog-Høland	frarår	frarår	tillatelse
15/01594	Akershus	Asker	delvis frarådning/tilrådning	delvis frarådning/tilrådning	tillatelse
14/0200	Oslo	Oslo	frarår	tilrådning	tillatelse
15/00991	Hedmark	Hamar	tilrådning	frarår	tillatelse
14/00953	Buskerud	Røyken	frarår	tilrådning	avslag
14/00507	Vestfold	Tønsberg	tilrådning	delvis frarådning/tilrådning	delvis tillatelse
14/02300	Telemark	Skien	tilrådning	frarår	tillatelse
15/01890	Telemark	Porsgrunn	tilrådning	frarår	avslag
14/01140	Vest-Agder	Vennesla	tilrådning	frarår	avslag
15/00493	Vest-Agder	Kvinesdal	tilrådning	frarår	tillatelse
06/01045	Rogaland	Time	frarår	frarår	tillatelse
12/02519	Rogaland	Forsand	tilrådning	frarår	tillatelse
14/01658	Rogaland	Finnøy	delvis frarådning/tilrådning	frarår	avslag
15/00249	Rogaland	Sandnes	frarår	tilrådning	tillatelse
14/01866	Sogn og Fjordane	Askvoll	tilrådning	tilrådning	avslag
14/01605	Møre og Romsdal	Averøy	tilrådning	tilrådning	delvis tillatelse
06/01095	Troms	Tromsø	frarår	tilrådning	avslag

KA-seksjonen sentralt mottok uttalelse med anbefaling fra fylkeskommune/Sametinget i 246 saker i 2015. Riksantikvaren var helt eller delvis uenig i fylkeskommunens anbefaling i 10 av disse sakene (4 %) (se tabell over).

KA-seksjonen sentralt mottok uttalelse fra museene (inkludert sjøfartsmuseene) i 243 saker i 2015. Riksantikvaren var helt eller delvis uenig i museets anbefaling i 11 av disse sakene (4,5 %).

I tre saker var Riksantikvaren helt uenig med *både* fylkeskommunen og museet. Fylkeskommunene og museene ga ulike anbefalinger i 10 saker.

6. Klagesaker, avgjørelser i KLD og innsigelser i KMD

Klagesaker

Seks vedtak etter kulturminneloven §§ 8.1-8.3, 10 og 14 er påklagd i 2015:

Sak	Fylke	Kommune	Sted	Klage på §	RAs klagevurdering	Status KLD
14/00361	Aust-Agder	Grimstad	Linnheia	§ 10	Vedtak opprettholdt	ikke avgjort
14/02529	Vest-Agder	Lyngdal	Belland	§ 8.1 avslag	Vedtak omgjort	
08/02694	Rogaland	Klepp	Øksnevad	§ 10	Vedtak opprettholdt	Ikke avgjort
14/01658	Rogaland	Finnøy	Flesjø	§ 8.1 avslag	Vedtak omgjort	
14/01866	Sogn og Fjordane	Askvoll	Unneset	§ 8.1 avslag	Vedtak omgjort	
14/02133	Møre og Romsdal	Sykkylven	Aure	§ 8.1 kostnader	Vedtak opprettholdt	Vedtak opprettholdt

Avgjørelser i Klima og miljødepartementet

Kun en klage vedtak etter kulturminneloven §§ 8.1-8.3, 10 og 14 er avgjort av KLD i 2015:

Sak	Fylke	Kommune	Sted	Klage på §	KLDs klagevurdering
14/02133	Møre og Romsdal	Sykkylven	Aure	§ 8.1 kostnader	KLD opprettholder RAs vedtak. Finner ikke at det foreligger særlige grunner til statlig kostnadsdekning.

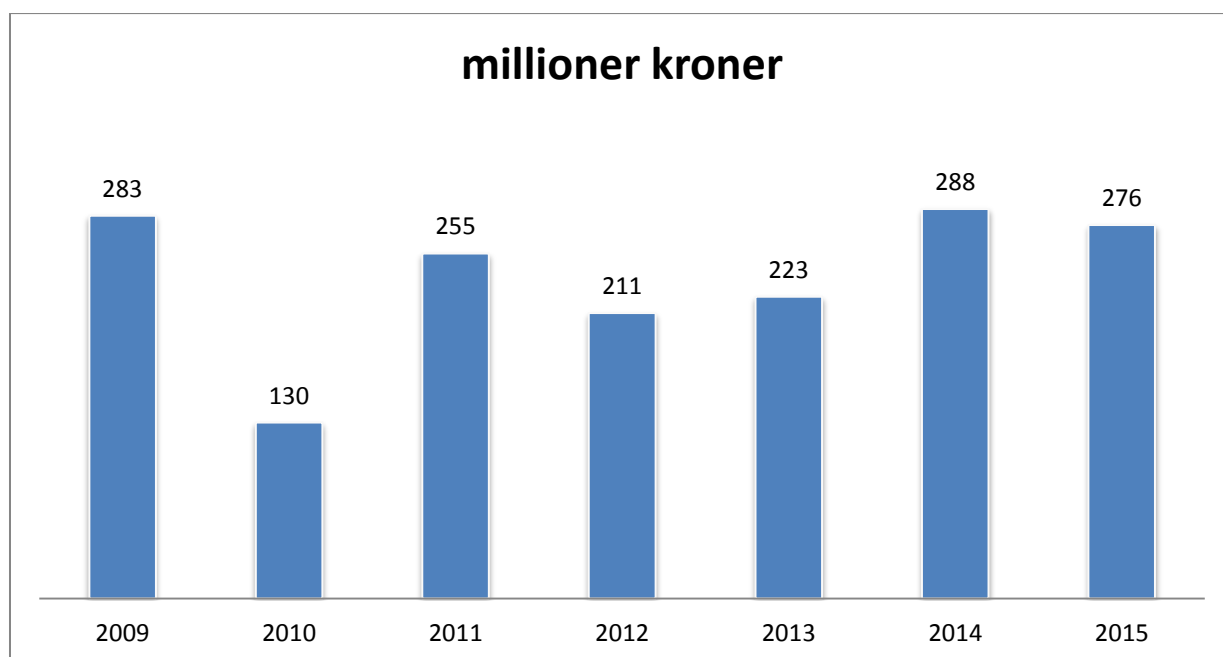
Avgjørelser i Kommunal- og moderniseringsdepartementet - innsigelser

Fire innsigelsessaker fra RA vedrørende automatisk fredete arkeologiske kulturminner var til behandling hos KMD i 2015:

Sak	Fylke	Kommune	Sted	KMDs vurdering av innsigelse
06/01095	Troms	Tromsø	Ramfjord/ E8	RAs innsigelse tas ikke til følge
06/04179	Sør-Trøndelag	Trondheim	Olav Tryggvasonsgate	RAs innsigelse tas delvis til følge
13/00326	Sør-Trøndelag	Rissa	Stadsbygd	RAs innsigelse tas til følge
10/01510	Buskerud	Hole og Ringerike	E-16 Skaret - Hønefoss	Avvist. Blir avklart i statlig reguleringsplan

7. Kostnader og sakstyper

KA-seksjonen har i 2015 fattet vedtak om kostnadsdekning for nesten 276 millioner kroner. **Tallene er basert på vedtatte maksimumsbudsjett, ikke endelige kostnader.** Tallene inkluderer også vedtak om hel eller delvis statlig kostnadsdekning for *mindre, private tiltak*, eller med bakgrunn i *særlige grunner*. Dette noe lavere enn i 2014, men en god del mer enn årene 2010-2013 (Figur 18). Over tid varierer imidlertid budsjettene en god del, og det er særlig noen få store budsjetter som blir utslagsgivende.

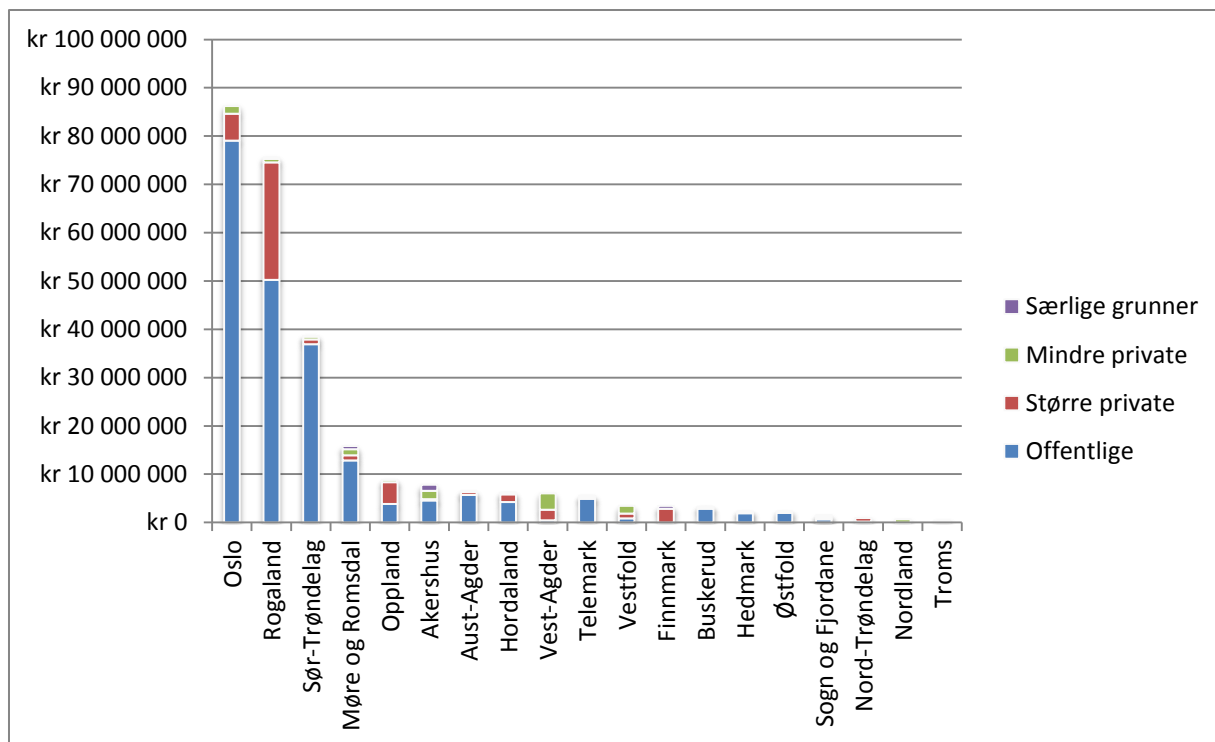
Figur 18: Vedtak om kostnader over tid, avrundet til hele millioner kroner

Av de 276 millionene ble det gjort vedtak om statlig kostnadsdekning (post 70; mindre, private tiltak og særlige grunner) for 16,9 millioner.

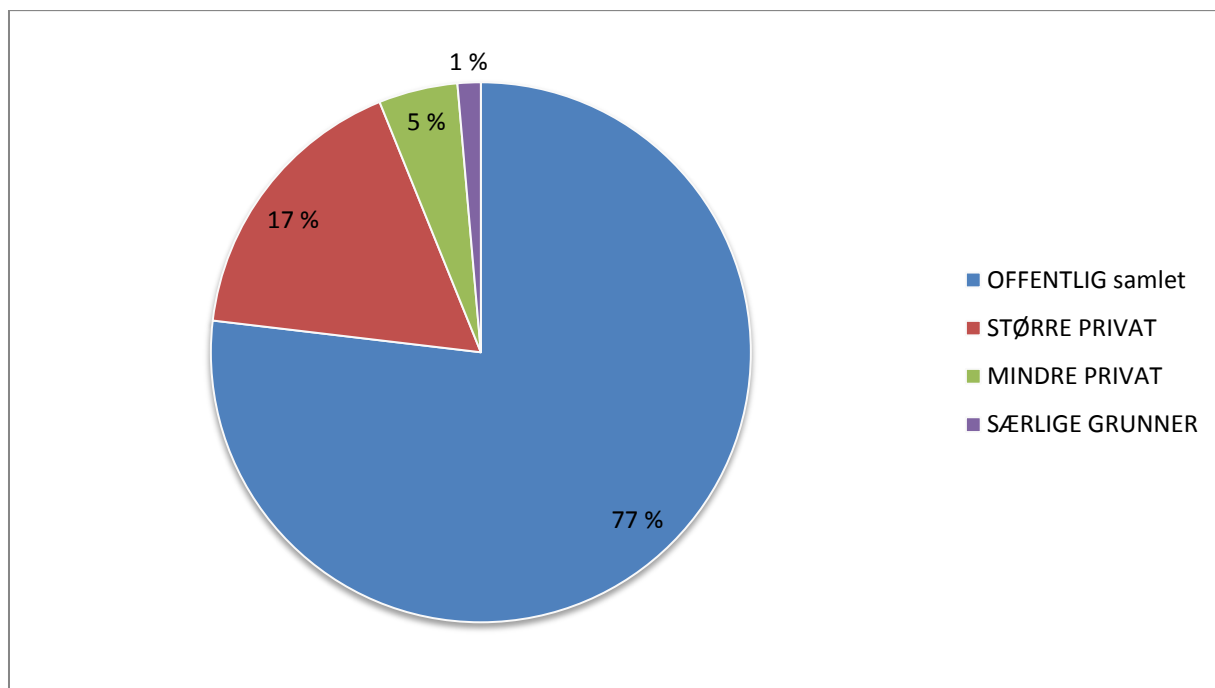
Det er viktig å understreke at disse tallene også inneholder prosjekter som aldri blir realisert, og de kan ikke brukes direkte som et mål på omsetning/aktivitet innen fagfeltet i 2015.

Sakstype	Total budsjetttramme 2014	Total budsjetttramme 2015	Totalbudsjett fordelt i forhold til seksjonens ansvarsområde 2015	
			KA-sentralt	KA-distriktskontor
§ 8.1	Kr 39 049 059	Kr 63 102 852	Kr 43 287 096	Kr 19 815 756
§ 8.2	Kr 671 312	Kr 2 190 900	Kr 2 190 900	
§ 8.3	Kr 4 111 449	Kr 487 000	Kr 487 000	
§ 10	Kr 240 632 155	Kr 200 910 756	Kr 127 155 740	Kr 73 755 016
§ 14	Kr 3 903 406	Kr 8 950 644	Kr 8 950 644	
SUM	Kr 288 367 381	Kr 275 642 152	Kr 182 071 380	Kr 93 570 772

Figur 19 på neste side viser en fylkesvis fordeling av de budsjetterte kostnadene innenfor kategoriene «offentlig tiltak», «større, private tiltak», «mindre, private tiltak», og «særlige grunner». Staten, ved Riksantikvaren, dekker utgiftene i saker definert som *mindre, private tiltak*, samt helt eller delvis når det foreligger *særlige grunner*. Tallene omfatter hele seksjonens ansvarsområde.

Figur 19: Fylkesvis fordeling av vedtak om kostnader i 2015, hele KA-seksjonens ansvarsområde.

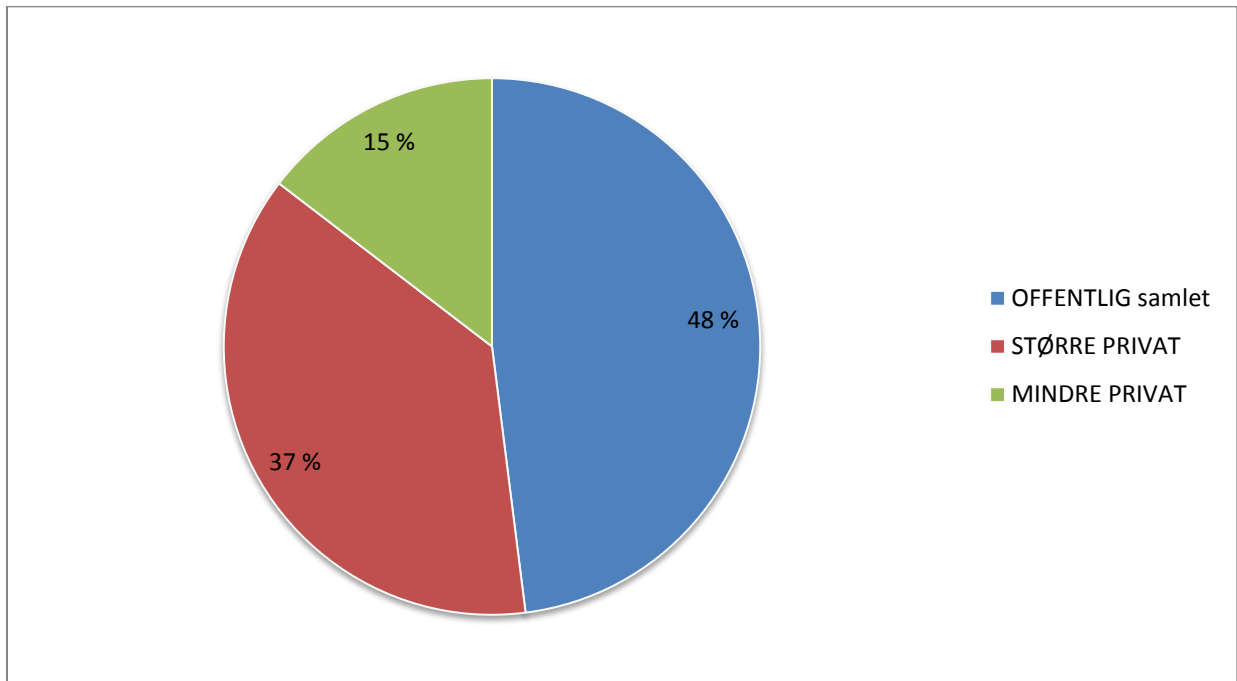

Figur 20: Samlet fordeling av kostnader til arkeologiske undersøkelser, basert på vedtak om maksimumsbudsjetter

Elleve vedtak hadde i 2015 budsjetter på over 5 millioner kroner. Til sammen hadde disse sakene samlede budsjetter på nesten 178 millioner kroner, eller 64 % av alle kostnadene i 2015.

Det største vedtatte budsjettet i 2015 var på kr 64 711 113,- i forbindelse med ny jernbane (Follobanen) gjennom deler av middelalderbyen i Oslo.

Dersom en sammenligner kostnadsfordelingen med fordelingen av saker innenfor kategoriene «offentlige-», «større private-» og «mindre private tiltak», ser vi at kostnandsandelen for offentlige tiltak ikke samsvarer med saksfordelingen (sammenlign med Figur 20).

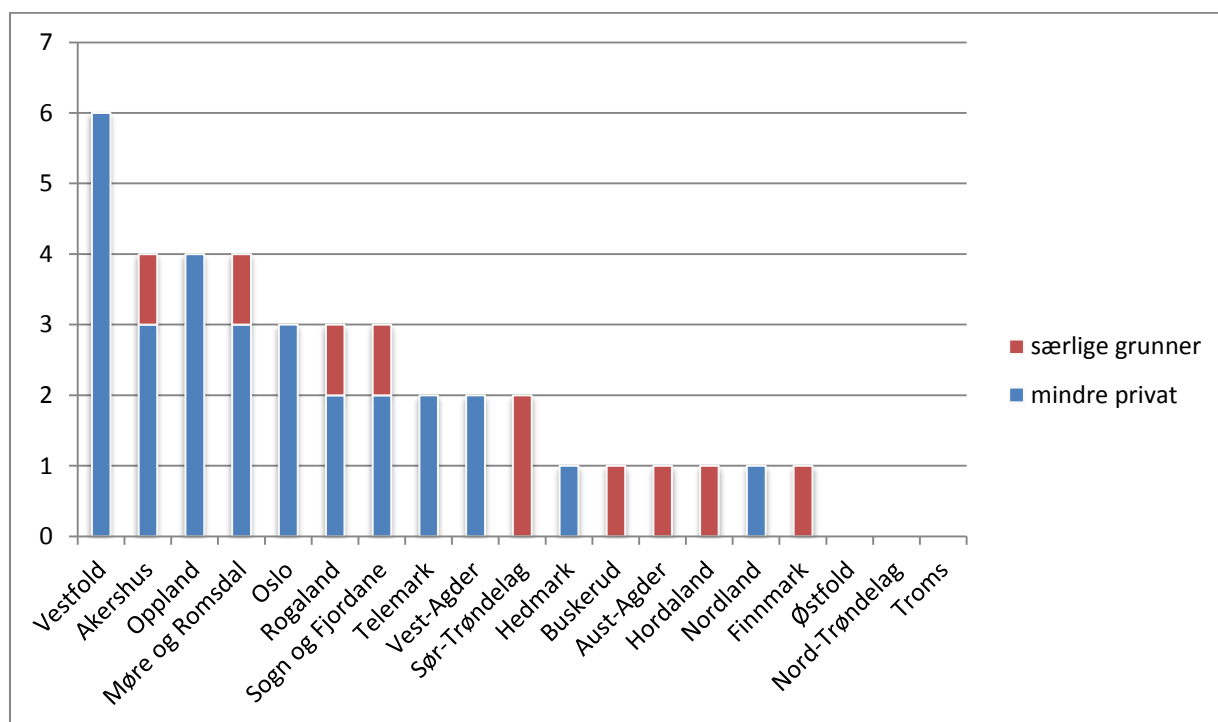

Figur 21: Fordeling av sakstyper innenfor kategoriene «offentlige-», «større private-» og «mindre private tiltak» for hele KA-seksjonen. Sammenlign med Figur 20.

8. Vedtak om statlig kostnadsdekning

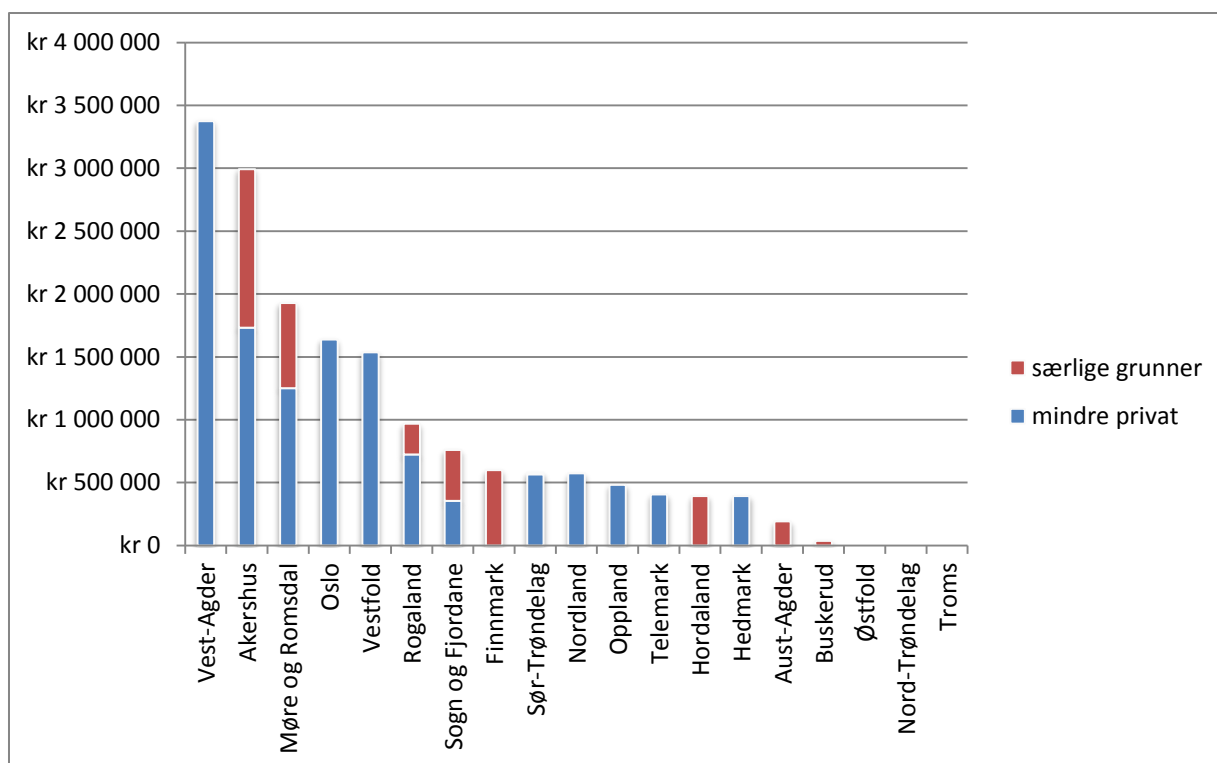
Tilsagn om statlig kostnadsdekning

I 2015 har Riksantikvaren fattet vedtak om hel eller delvis statlig kostnadsdekning av utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner i tråd med kulturminneloven § 10, i 39 ulike saker. 29 av vedtakene er i saker som defineres som *mindre, private tiltak*, og 10 av sakene er begrunnet med *særlige grunner* (Figur 22). I enkelte saker er vedtak om statlig kostnadsdekning som følge av *særlige grunner* knyttet til saker med opprinnelig vedtak et annet år. Dette kan for eksempel være ved vurdering av hel eller delvis kostnadsdekning som følge av nye opplysninger i saken, som har fremkommet etter at opprinnelig vedtak om tiltakshavers kostnadsdekning ble fattet. Det kan også være knyttet til saker med økte utgifter som følge av arkeologiske funn, hvor det synes urimelig at tiltakshaver skal betale for ekstrakostnadene. Ikke alle disse vedtakene er medregnet i tidligere statistikk i denne årsrapporten.

Figur 22: Antall vedtak om statlig kostnadsdekning, jf. kulturminneloven § 10. I alt 39 saker.

I alt er det gitt tilsagn om dekning av kr 13 044 513,- for *mindre, private tiltak*, og kr 3 824 362,- på grunn av *særlige grunner* (til sammen kr 16 868 875,-) (Figur 25).

Figur 23: Kostnader ved vedtak om helt eller delvis statlig kostnadsdekning, jf. kulturminneloven § 10.

Det er viktig å være oppmerksom på at tilsagn om kostnadsdekning ett år ikke nødvendigvis medfører utbetaling det samme året. I mange tilfeller kan det gå flere år fra tilsagnet om statlig kostnadsdekning blir gitt, til sluttutbetalingen.

Utbetalinger

Statlig kostnadsdekning av utgifter til arkeologiske undersøkelser i forbindelse med *mindre, private tiltak*, eller som følge av *særlige grunner*, skjer fra Statsbudsjettet kapittel 1429, post 70.

I 2015 har Riksantikvaren utbetalt til sammen kr 6 949 304,- i 40 ulike saker definert som *mindre, private tiltak*, og kr 3 275 693,- i 13 saker som følge av *særlige grunner*.